Цана асобнага нумару 20 гр. | Przesyłka opłacona ryczałtem.

№ 11 (158) | Вільня, Нядзеля 29 Студзеня 1928 г. | Год IV.

СЯЛЯНСКАЯ НІВА

Няхай жыве Беларускі Народ!
Зямля сялянству бяз выкупу!

АДРЭС РЭДАКЦЫІ І АДМІНІСТРАЦЫІ: Вільня, Вострабрамская вул. № 8, кв. 1. (Wilno, ulica Ostrobramska Nr. 8, m. 1). Рэдакцыя адчынена штодня ад 9 да 3 гадз. апрача сьвята. Рэдактар прыймае ад 12-ай да 2-ой гадзіны.

Орган Беларускага Сялянскага Саюзу. Беларуская палітычная, грамадзкая, літэратурная і гаспадарчая газэта. — ВЫХОДЗЕ Ў СЕРАДУ І СУБОТУ. —

ПАДПІСКА: На адзін месяц — 1 злоты, на тры месяцы — 2 зл., на шэсьць месяцаў — 4 зл., на год — 8 зл. Для заграніцы удвая даражэй. Аплата надрукаванага залежыць ад Рэдакцыі.

18 **ВЫБАРШЧЫКІ-БЕЛАРУСЫ, гэта ваш адзіны сьпісак кандыдатаў у Сойм і Сэнат. 4 і 11 Сакавіка, усе як адзін, ідзеце да абвадовых урнаў і аддайце за гэты сьпісак свой голас.**

18

Пяць гадоў таму назад, нацыянальныя меншасьці ў Польшчы пры выбарах у Сойм і Сэнат галасавалі за сьпісак Блёку. З гэтага сьпіску больш сьвєдамыя беларускія масы сваімі галасамі правялі ў Сойм і Сэнат 14 сваіх прадстаўнікоў, якія сваею працаю ў Сойме і за Соймам далі доказы сваей вернай і адданай службы на карысьць Беларускага Народу. Сёлета, тыя самыя нацыянальныя меншасьці: Беларусы, Украінцы, Жыды і Немцы, таксама заключылі выбарны блёк, падалі супольны дзяржаўны сьпісак кандыдатаў у Сойм і Сэнат і гэты сьпісак у чарзе падачы атрымаў нумар 18.

Апрача дзяржаўнага сьпіску ўва ўсіх беларускіх 9 вокругах будуць выстаўлены акружныя сьпіскі кандыдатаў. Беларускіх кандыдатаў на гэтых сьпісках павінен выставіць сам Народ. Ува ўсіх вокругах адбываюцца цяпер зьезды выбаршчыкаў, арганізованыя Белар. Цэнтр. Аб'ядн. Выб. Кам. Блёку Нац. Меншасьцяў. На гэтых зьездах працоўныя масы вёсак і местаў выставяць кандыдатаў у Сойм і Сэнат, за якіх будуць галасаваць 4-га і 11-га сакавіка. Калі ў 1922 годзе, з выстаўленьнем кандыдатаў ад Беларусаў, былі памылкі, бо некаторыя паслы аказаліся непрацаздольнымі, дык сёлета гэтага ўжо не павінна быць. Змаганьне, якое ў працягу 5-х гадоў вёў Беларускі Пасольскі Клюб, а таксама праца, якую запачаткаваў Беларускі Сялянскі Саюз і „Сялянская Ніва“ настолькі арганізавалі і усьведамілі працоўныя гушчы, што можна сьмела сказаць, што Беларускі Народ выставіць на сваіх сьпісках № 18 найлепшых і найздальнейшых барацьбітоў за правы і інтарэсы працоўнае беднаты і правядзе іх у Сойм.

Так, як лічба 18 большая за 16, дык і другі Беларускі Пасольскі Клюб павінен быць па ліку большым за першы. Гэта ўсім зразумела. За 18-тку будуць галасаць усе тыя выбаршчыкі, што ў 1922 годзе галасавалі за 16-тку; апрача таго, усе тыя працоўныя сялянскія масы, што аддалі, па сваей нясьведамасьці, свае галасы за 3-ку „Вызваленьня“ і 2-ку ППС, будуць таксама галасаваць за 18-тку. Гэтыя партыі за час працы ў Сойме настолькі скомпрамітавалі сябе, а пры гэтым беларуская сьвядамасьць так шмат пашырылася на вёсцы, што няма ніякага сумліву, што ўсе галасы, замест на гэтыя партыі, пойдуць на блёк нацыянальных меншасьцяў.

Вось чаму другі Беларускі Пасольскі Клюб павінен мець шмат больш сяброў, чым-ся было іх у першым Клюбе. Праўда, нашыя ворагі з рожных бакоў імкнуцца да таго, каб разьбіць беларускія галасы і такім чынам паменшыць лічбу будучага парляманцкага прадстаўніцтва ад Беларускага Народу.

На павадку чужынцаў ідуць партыі Паўлюкевіча, Умястоўскага, Янкі Станкевіча і іншых. Прыкрываючыся беларускім назовам, яны імкнуцца адарваць ад сапраўды беларускага сьпіску № 18 галасы менш сьведамых Беларусаў, каб такім чынам выказаць мядзьведзевую ўслугу Беларускаму Народу. Але беларускія працоўныя масы павінны помніць, што толькі ў дружным і аб'яднаным змаганьні за нашыя пакрыўджаныя правы і інтарэсы можам атрымаць перамогу.

Праца, якую вядуць Паўлюкевічы, Янкі Станкевічы і іншыя чмуцiцелі, скіравана проці беларускага аб'яднаньня і проці інтарэсаў Беларускага Народу, ёсьць працай здрадніцкай. Гэтыя асобы і іх часопісі так скампрамітаваны ў вачох беларускіх працоўных гушчаў, што можна быць сьмелым, што яны не правядуць у Сойм ніводнага свайго прадстаўніка і такім чынам аканчальна праваляцца. Але гэтага яшчэ мала. Трэба, каб сярод працоўных вёскі і горада не знайшлося ані воднага голасу, які-б прапаў дарма, калі-б быў аддадзены за сьпіскі кандыдатаў, якія вядуць нягодную і шкодную працу ў беларускім руху. Усе галасы, аддадзеныя не за сьпісак 18, прападуць дарма.

Толькі галасы, што пойдуць на № 18 правядуць у Сойм і Сэнат прадстаўнікоў сярмяжнага Беларускага Народу.

Беларусы, сяляне і работнікі! Помніце, што вашыя кандыдаты толькі на № 18, помніце, што, галасуючы толькі за гэты сьпісак, вы споўняеце свой грамадзкі абавязак і служыце інтарэсам беларускіх працоўных гушчаў.

Усе на галасаваньне, усе кідайце ў выбарныя скрынкі картачку з лічбай 18!

Выбарная фільма.

Беларусы выставілі толькі адзін сьпісак № 18.

Гэтымі днямі закончыўся час падаваньня ў Галоўную Выбарную Камісію сьпіскаў кандыдатаў. З беларускіх сьпіскаў паданы толькі адзін, сьпісак кандыдатаў Беларускага Цэнтральнага Аб'яднанага Выбарнага Камітэту Блёку Нацыянальных Меншасьцяў. Гэты сьпісак атрымаў № 18, за які павінны падаць свой голас 4 і 11 сакавіка выбаршчыкі-Беларусы. Так што маем толькі адзін беларускі сьпісак, а гэта сьведчыць аб вялікай сьведамасьці і арганізованнасьці Бел. Народу. Гэта сьведчыць аб поўным банкруцтве конскіх фэльчароў (Паўлюкевіч), акцызьнікаў (Умястоўскі) і навучоных спадароў (Янка Станкевіч), якія, пакінуўшы сваю запраўдную прафэсію, ўзяліся рабіць гора-палітыку.

У сувязі з гэтым паўстае пытаньне: чаму-ж гэтыя гора-палітыкі не падалі сьпіску? Рэч ясная—ня мелі сілы... Каб падаць сьпісак у Галоўную Выбарную Камісію, дык трэба, каб сабраць тысячу подпісаў выбаршчыкаў. І вось гэтага ніхто ня мог зрабіць. Нават і б. Грамада і то не магла сабраць патрэбную колькасьць подпісаў!... Усё гэта сьведчыць, што розныя шкурнікі, якія імкнуліся, у сваіх асабістых паганых мэтах, выкарыстаць беларускіх выбаршчыкаў, дзякуючы нацыянальнай сьведамасьці Беларускага Народу, пацярпелі поўную паражку. Наш Народ ужо зразумеў запраўднасьць і цалком стаў за тых, хто запраўды выяўляе яго жаданьні, гэта—Беларускі Цэнтральны Аб'яднаны Выбарны Камітэт на чале з Беларускім Сялянскім Саюзам.

Палякевіч і Радзівіл.

У Беластоцкім Выбарным Вокрузе, які ахапляе Беластоцкі, Ваўкавыскі і Сакольскі паветы, старанна разьвівае сваю прадвыбарную працу б. пасол Палякевіч. Гэты Палякевіч, па нацыянальнасьці Паляк, прайшоў у папярэдні Сойм ад польскае партыі „Вызваленьне“. Пасьля ён вышаў з „Вызваленьня“ і далучыўся да нова-паўсталае партыі „Страніцтва Хлопске“. І праз нейкі час быў „хлопам“. Цяпер-жа „Страніцтва Хлопске“ збанкрутавала, дык і Палякевіч апынуўся ў новым палажэньні: ён фігуруе на паньстcovым выбарным сьпіску, які мае № 1.

Ува ўсім гэтым нічога цікавага ня было-б, калі-б разам з Палякевічам, лічачым сябе прадстаўніком сялянства, не знаходзіўся ў лічбе кандыдатаў князь Радзівіл Януш.

Хто-ж гэта такі князь Радзівіл?

— Князь Радзівіл, гэта вялікі абшарнік, ён мае вялікую зямельную ўласнасьць у найбольшым ліку ў Нясьвіскім павеце. Мы ўжо ня раз чыталі ў беларускіх газэтах аб тых зьдзеках, якія дазнае сялянства суседніх вёсак з маёнткамі Радзівіла.

І наагул, няма нічога супольнага паміж сялянствам і абшарнікамі. Гэта—дзьве клясы, якія ўвесь час змагаюцца. Абшарнікі імкнуцца да таго, каб утрымацца на сваім панаючым становішчы, а сялянства імкнецца вызваліцца з-пад панаваньня абшарнікаў. Вось чаму мы асьцярагаем сялянства ўсё наагул, а пераважна Беластоцкага Выбарнага Вокругу ад Палякевіча, які бязумоўна, стоячы разам з абшарнікамі, ня можа зрабіць нічога карыснага для таго, хто пралівае свой працоўны пот на ральлі і задыхаецца ад малазямельля.

Уліліся ў агульнае мора.

Зусім нядаўна, два віленскія дзеячы, Абрамовіч і Умястоўскі, выступіўшы бяз ніякага на гэта ўпаважненьня, адзін ад імя Палякаў, а другі ад імя Беларусаў, спаткаліся, абняліся і пацаваліся. Гэтым самым яны давяршылі „гістарычны“ акт, нібы-та стварылі партыю беларуска-літоўскіх земляў, каб бараніць гэтыя землі ад варшаўскага цэнтралізму.

Мы тагды адразу зразумелі гэтае, даволі няўдалае, палітычнае шахрайства і паінфармавалі, як трэба, беларускае грамадзянства. Цяпер-жа відзім, што справа абароны беларуска-літоўскіх земляў зусім ня ўходзіла ў мэты Абрамовіча—Умястоўскага... Ім хадзіла аб тое, каб закелзаць працоўныя масы нашых зямель і кінуць іх у аховы таго-ж самага варшаўскага цэнтралізму. Як кажуць, шыла вылезла з мяшка, і вось мы чытаем у „Кур'еры Віленскім“, што Абрамовіч і Умястоўскі далучыліся да сьпіску № 1, які зьяўляецца не якім-колечы, „краёвым“, а агульна-польскім сьпіскам кансэрватыўных колаў. У гэтым сьпіску кандыдатамі зьяўляюцца буйныя абшарнікі з Галіцыі, Мазоўша, і наагул з усяе Польшчы. Вось якая краёвасьць Абрамовіча—Умястоўскага і якая іх — дэмакратычнасьць і радыкалізм!...

Так што сваю шахрайскую краёвасьць гэтыя панкі ўлілі ў буржуазнае мора польскіх зуброў-абшарнікаў.

Сьпісак № 35.

Перад самым зачыненьнем прыйма дзяржаўных сьпіскаў, 24 студзеня ў Галоўную Выбарную Камісію пададзены яшчэ адзін сьпісак, пазнанскага „Народавага Клюбу Працы“. Сьпісак гэты атрымаў у парадку чаргі № 35.

За БЛЁК галасы.

Ня лютыя зьверы бягуць чарадою,
Ня гады-вужакі у плоймах паўзуць—
У вёску мужыцку на жыр грамадою
Абшарнікі, шляхта, паны гэта йдуць.
За плахты хоць твары яны пахавалі,
Гучаць-жа даўнейшыя іх галасы,
Якімі салодкія песьні сьпявалі...
Глядзіце-ж, сяляне, ўжо блізка яны!
Вось гэта „Земянін“, абшарнік заможны,
Што працаю давіць сваіх парабкоў.
А гэта—з „Хіены“, пан так-жа [вяльможны,
Ахвотнік сьмяецца з бяды мужыкоў.
А вось і з „Крэсовага Зьвёнзку“ [паночак —
Ідзе па астаткі ад нашай зямлі.
„Пястовец“—пабачце, ўжо новы мяшочак
Пашыў на падаткі ў свае кішані.
Работніцкім потам абмыўшысь крывавым
Вясёлай ступою ідзе „Пэпээс“.
А вунь „Вызваленец“—таму-ж бо цікава,
Ці хутка для „хамаў“ надыдзе канец.
Там з „Партыі Працы“, што бедных [сялянаў
Жадае садзіці за краты ў турму.
І нават „Эндэк“ стаў,—кладзі хоць да [ранаў,
А ціха гатуе галодным труну.
Далей Паўлюкевіч, што „Хаткай“, [„Прасьветай“
І „Словам“ туманіць братоў-мужыкоў.
І з „Днём“ Умястоўскі, буржуем адзеты
За „злотыя“ грошы праз ласку паноў.
А там „Дэмакрат“, „Радыкал“, [„Кансэрватар“,
Мамонька і... ўсіх ня злічыць, [ня зьлічыць —
Ідуць грамадою да „хама“—як брата
Мандацік пасольскі да Сойму здабыць.

— — —

Ганіце-ж, сяляне, сяброў тых мятлою,
Бо гэта абшарнікі, шляхта, паны!
Ганіце-ж іх з вёсак! А ўласнай рукою
На выбарах дайце за БЛЁК галасы.

Спагадлівы.

ВОКАМ ПА СЬВЕЦЕ.

VII.

У заграічных газэтах чытаем вестку ўзятую з бальшавіцкае „Камсамольскае Праўды" і знаходзім там дадзеныя аб рэлігійных сэктах у сучаснай Савецкай Расеі.

З тых дадзеных вынікае, што ў Савецкім царстве ёсьць адзін мільён баптыстаў, адзін мільён эвангельскіх хрысьціян, а таксама істнуюць рожныя іншыя сэкты: малаканаў, хлыстоў, страньнікаў, немалякаў і стараабрадцаў.

Мы ня будзем выясьняць догматаў, канонаў і абрадаў кожнае з гэтых сэктаў, але-ж адзначыўшы, што гэтак сама справа абстаіць і ў нас і на ўсём сьвеце, пяройдзем да тых прычынаў, якія параджаюць і да тых дзейнікаў, якія твораць рэлігійныя сэкты.

Дзеля гэтага ня трэба хадзіць далёка, а найлепш возьмем пад агляд нашага вока праявы сэкцярства на Беларусі. Як ужо ведама, на Беларусі істнуюць дзьве рэлігійныя сэкты: баптысты і мэтадысты. Істнуюць яны і маюць грашовую дапамогу з-за граніцы, пераважна з Амэрыкі. Гэта амэрыканскія цэнтралі баптыстаў і мэтадыстаў высылаюць місыянераў і пастараў, якія вядуць тут свайго роду агітацыю і ўцягаюць некаторых асобаў у свае рэлігійныя сэкты. У мэтах гэтага выдаецца многа літэтаратуры, якая раздаецца бясплатна, ладзяцца курсы, выконваюцца пастарамі рожныя абрады для верных бясплатна і г. д. І гэтым усім, такія агітатары даказваюць запраўднасьць хрысьціянскае рэлігіі, якую нібы выяўляюць пастары тых сэктаў. Але-ж як відзім, дык літэратура з неба ня падае, курсы таксама ня могуць адбывацца бяз траты грошаў, ды пастары абрадуючы бясплатна, пэўна ня жывуць сьвятым духам. На гэта ўсё дае нехта грошы і то — вялікія грошы.

Гэтыя грошы даюць: буржуазія, банкіры ды капіталістыя пераважна — амэрыканскія. Вось гэта тыя дзейнікі, якія твораць рэлігійныя сэкты.

Цяпер пяройдзем да прычынаў, якія параджаюць сэкты і якія змушаюць капіталістых ахвяроўваць частку сваіх грошай на пашырэньне і ўтрыманьне іх.

Але-ж раней чым гаварыць аб гэтым, зірнем на сьвет і пастараемся ўясьніць сабе палажэньне чалавецтва на зямлі. І калі мы зробім гэта, дык прыдзем да перакананьня, што на сьвеце істнуюць дзьве найгалаўнейшыя клясы: нячысьленая кляса багатых людзей, у руках якіх знаходзяцца ўсе матэрыяльныя сродкі, і шматлічбовая маса беднякоў, якія знаходзяцца на ласцы і няласцы магутнае клясы багачоў.

Сучасны сацыяльны лад гэтак пабудаваны, што кожны чалавек, нават і селянін, які працуе на сваей вібы ўласнай гаспадарцы, у запраўднасьці адкладае частку сваей працы на карысьць капіталістых. Да нейкага часу было ціха і пакуль людзі меней разумелі, дык здавалася, што гэтак і трэба, што гэтак і павінна быць. Але-ж, з часам зьявіліся іншыя тэорыі і пагляды на сацыяльнае жыцьцё, а калі так, дык паўстала імкненьне направіць сацыяньную несправядлівасьць. Гэтакая направа мае выявіцца ў тым, што бедната павінна заўладаць над усімі багацьцямі і рэгуляваць эканамічнае жыцьцё гэтак, каб ня было пакрыўджаных. Гэтакі паварот сацыяльнага ўпарадкаваньня адносінаў паміж людзьмі выклікаў барацьбу сярод клясаў. Ясна, што багачы імкнуцца ўтрымаць дасюляшні лад, а бедната хоча стварыць новы.

Барацьба ня мае літасьці, а для таго, каб пабіць праціўніка, усе сродкі і спосабы зьяўляюцца добрымі. І вось мы відзім, што капіталістыя ў мэтах сваей абароны выкарыстоўваюць рэлігію. А дзеля гэтага яны ахвотна падтрымоўваюць гэтакія рэлігійныя сэкты, як баптысты і мэтадысты, бо гэтае вучэньне паралізуе ў чалавеку яго волю і самадзейнасьць, робіць паслушнаю жывёлаю і нават горш гэтага, бо жывёла слухае прымусу, а чалавек, згубіўшы сваю чалавечую волю, выконвае загады іншых проста такі сам.

Вучэньне баптыстаў і мэтадыстаў вымагае ад сваіх прыхільнікаў поўнага выкананьня Божага закону, які не дазваляе браць чужога, але-ж зусім не абавязвае абшарнікаў і капіталістаў у імя любві да чалавека — аддаць усё на агульна-чалавечую карысьць. Вось чаму гэтакія багачы, як амэрыканскія мільярдэры Форд ды Рокфэльлер, ня будучы сябрамі рэлігійных сэктаў, ахвотна памагаюць агітатарам сэктанства на яго пашырэньне.

Акрамя гэтае выгады, рэлігійныя сэкты даюць і іншую карысьць капіталістым. Кожная сэкта мае пашану толькі да сваіх сяброў, а да сяброў іншае сэкты заўсёды адносіцца варожа. А калі так, дык паміма таго, што сэкты забіваюць актыўнасьць у працоўных масах, яны яшчэ разьдзеляюць, распыляюць гэтыя масы на дробныя арганізацыі, якія ўжо ня маюць абсалютна ніякае сілы, каб змагацца з вызыскам і ня маюць моцы, каб абараніцца ад свавольства капіталістых.

Пішучы гэта мы ня маем ніякае агітацыйнае мэты. Мы проста, па абавязку газэты, падалі некаторыя інфармацыі і прытачылі свае пагляды, даючы матэрыял чытачу пад яго развагу.

І яшчэ маем адну вестку, якую таксама тут падаем. Справа ў тым, што чэхаславацкія аружэйныя заводы згатовілі і прадалі кітайскаму Чанг-Тсо-Ліну 40 тысяч ружжаў, якія ўжо адпраўлены ў Кітай. Хто такі Чанг-Тсо-Лін, шмат каму ўжо ведама!... Але-ж дзеля таго, што пэўна ёсьць і такія, якія ня ведаюць аб ім, мы пастараемся выясьніць. Дык вось!... Чанг-Тсо-Лін, гэта — кітайскі гэнэрал, які опраўляе дыктатарства над паўночнаю часткаю Кітаю. Ён бязумоўна буржуазнае ідэалёгіі і манархістычных паглядаў, дзякуючы падтрыманьню Японіі, вядзе аружную барацьбу з радыкальнымі кітайскімі групамі. А гэта ўжо як ведама, ідзе не на карысьць працоўнага чалавека. І вось, вышла так, што чэхаславацкія работнікі зьяўляюцца наймітамі Чанг-Тсо-Ліна, бо згатовілі 40 тысяч ружжаў, якімі Чанг-Тсо-Лін будзе біць кітайскіх работнікаў. Што-ж гэта можа значыць?

На наш пагляд чэхаславацкія работнікі не вінаваты. Яны, бязумоўна, у сваіх перакананьнях проці гэтага, аднак-жа прычыніліся да таго, што зьяўляюцца памоцнікамі Чанг-Тсо-Ліна, які змагаецца з работнікамі. А чаму? Ды толькі таму, што, дзякуючы ненармальнаму ладу, які пануе на сьвеце, яны зрабіць іначай не маглі.

У Чэхаславакіі, як і ў іншых дзяржавах — безрабоціца. А калі так, дык работнікі дзеля кавалка хлеба выконваюць тую работу, якая дае ім гэты хлеб. Выходзіць, што работнікі (на першы пагляд), маглі і не працаваць над ізгатоўкаю ружжаў, аднак-жа павінны былі, бо сацыяльнае палажэньне прымусіла іх.

Характэрна тут і тое, што нават чэхаславацкія камуністыя не пратэставалі проці гэтага!

Дык вось якія справы твараца на сьвеце! Вось якія бачылі праявы і зьявы.

Зыркі.

З жыцьця Польшчы.

Шаленства абшарнікаў.

Пад гэтакім назовам „Robotnik" № 25 (3222) з дня 25га студзеня зьмяшчае артыкул Я. Квапінскага, старшыні завадовага зьвёнаку землябробскіх работнікаў.

Ніжэй падаём некаторыя выпіскі з гэтага артыкулу:

„Палітыка прыхіляць абшарнікаў да г. зв. „Беспартыйных Камітэтаў Супрацоўніцтва з Урадам", пахлебстваваць Радзівілам, Стэцкім, не замарудзіла ўжо даць вынікі.

На першага студзеня „rozpanoszone ziemiaństwo", чуючы сваю бяскарнасьць і патачку ўраду, пачало гаспадарыць па польскай вёсцы; аграмадныя масы выдаленых парабкоў пасярод слаты і сьцюжы ходзяць ад фальварку да фальварку і шукаюць працы.

Аддзелы саюзу землябробскіх работнікаў засыпаюць галоўны ўрад весткамі аб масавых звальненьнях парабкоў. Ёсьць паветы, як напр. Влоцлавак, дзе звольненых дасягае 90 проц. усіх працаўнікоў у павеце; у паветах Кутноўскім і Гастынінскім—500 сем'яў, у паветах Бродніца, Вонжэжно і Дзялдово—850 сем'яў. На Валыні помста абшарнікаў за належнасьць да саюзу—роўна барбарству, бо-ж у паветах Валынскага ваяводзтва выкінута 900 сем'яў. У Заходняй Малапольшчы, дзе гуляюць кракоўскія кансэрватыстыя, выдалена каля 1000 сем'яў, у паветах Кангрэсоўкі лік выдаленых дасягае да 9000 сем'яў, у Пазнані і на Памор'і не лепей, лік выдаленых і там вельмі вялікі...

Мы цікавы, як гэта ўрад „маральнай санацыі" будзе шчасьціць гэтых бедакоў, якія абшарнікамі пазбаўлены працы... каб у надыходзячым парцэляцыйным годзе не дапусьціць іх да зямлі. Мы цікавы, ці па гэтых фактах найдуцца людзі, якія-б сяньня мелі адвагу рабіць націск на парабкоў і малазямельных, каб яны галасавалі за сьпісак „Bezpartyjnego Komitetu Współpracy z Rządem", з прозьвішчамі... абшарнікаў, каторыя ў Незалежнай Польшчы насьмехаюцца з людзей працы, больш, каторыя зьдзекуюцца над тымі, хто жывіць цэлы край сваёю цяжкаю працаю.

Пішу пад уражэньнем той агіды, якую тасуюць абшарнікі да парабкоў і робяць гэтае ў мамэнце, калі адпаведная колькасьць гэтых паноў яшчэ не ўвайшла ў Сойм. А што-ж будзе, Пане Прэм'ер, калі пад лёзунгам Вашага прозьвішча ўваляцца ў Сойм у болшай колькасьці?"...

„Сяньня ў абароне масаў, якіх сталецьцямі панявералі, якіх ня мелі за людзей, я прымушаны пісаць поўныя горычы словы, але адначасна хачу кінуць словы перасьцярогі для ўраду, каторы ў нейкім дзіўным засьляпленьні дазваляе на абшарніцкія гарцоўкі..."

Польскі „Голас Праўды" творыць новы народ.

Польская варшаўская газэта „Голас Праўды", абгаворваючы прадвыбарнае палажэньне палітычных групіровак на Палесьсю, вось як заапекавалася жыхарствам.

„Ня робім мы (гэтак піша „Голас Праўды") з Паляшукоў—Палякоў, але-ж і не пазволім рабіць з іх Украінцаў ці Беларусаў".

А калі так, дык знача!... „Голас Праўды" творыць новую нацыю. І пэўне-ж, не дзеля чаго іншага, а толькі, каб дзяліць нацыянальныя меншасьці.

Вось гэта з боку нацыянальнага!... З боку-ж сацыяльнага знаходзім таксама вельмі цікавы вывад. Гаворачы аб камунізьме „Г. П." піша:

„І трэба таксама памятаць, што камунізм на Палесьсі зьяўляецца вынікам праўдзівага незадаваленьня з прыкрага гаспадарчага палажэньня".

Але-ж ці падумаў „Голас Праўды" аб адхіленьні тых прыкрасьцяў?

250 000 зл. кінута ў балота.

Гэтак піша „Dziennik Wileński" № 19, дзе чытаем:

Санацыя прырыхтавала для мэтаў прапаганды фільму п. н. „Камандант"; фільма каштавала 250 тысячаў злотых. У суботу адбываўся паказ гэтай фільмы перад асобнаю палітычнаю камісіяю на чале з ген. Рожанам. Камісія пастанавіла, што фільма не адпавядае мэце, зусім ня ўзбуджае энтузыязму, а скарэй можа выклікаць супраціўнае пачуцьцё. Дзеля гэтага фільма дыкваліфікавана (забракавана).

Дождж ордэнаў.

У заметцы, пад гэтакім назовам „Dziennik Wileński" № 20 піша:

„Kurjer Polski" зьвяртае ўвагу, што ў кожным нумары „Monitora Polskiego" знаходзіцца працяг сьпіску асобаў, аздобленых крыжамі заслугі. Гэта пераважна ніжэйшыя ўрадоўцы, работнікі, рамесьнікі і сяляне. Гэта ёсьць выбарны манэўр, каб як-найбольш згуртаваць людзей для ўрадавага блёку.

РОЗНЫЯ ВЕСТКІ.

— На варшаўскай мэталёвай фабрыцы „Вулькан" выбухла граната, апчэпкамі якой цяжка ранена 13 работнікаў.

— 23 студзеня ў Львове арыштавана некалькі дзесяткаў „камуністых".

— На Кінопіскіх шахтах, каля Чэнстаховы, забаставала 1500 гарнякоў. Прычына—нявыплата зарабаткаў за апошнія два тыдні.

Куток рытмаў.

РАЗВАЖАНЬНІ.

Нейкая сіла таёмная
Сэрца маё ўсё гняце,
Нейкая хмарына чорная
З думак маіх устае.
Цені усё спатыкаюцца,
Вокам куды ня зірну,
Дзіўна яны там ківаюцца:
Страхамі поўняць душу.
Нейкія зыкі шыпучыя,
Быццам, вужакаў чуваць,
Кратаюць струны балючыя,
Што анямелі і маўчаць...
Круцяцца думкі шалёныя,
Круцяцца шалам віхроў,
Нейкія хмарыны цёмныя
Лётаюць роям клубкоў —
Ценьню пакрылі касматаю
Волю і шчасьце людзём,
Долю народу багатую,
Роўнасьць і брацтва ўва ўсём.

Улад-Іпіцкі.

Што дзеецца ў сьвеце?

Выбух вялікага вулькану.

Найвялікшы на сьвеце вулькан Кракатоа (жарало яго мае ў вакружнасьці 10 кілёмэтраў), які ляжыць на выспе Суматра, на мінулым тыдні пачаў выкідаць лавіцу. Выбух яго пачынае набіраць пагражаючых разьмераў.

Галяндзкая адміністрацыя (выспа Суматра — калёнія Галяндыі) выдала загад акалічнаму жыхарству пакінуць свае сядзібы. Спадзяюцца, што лавіца вулькану разальлецца па вялікаму абшару. Жарало вулькану ад 1863 году было ўвесь час ніжэй паверхні мора; цяпер-жа ўвыніку падземных устрасаў, яно паступова паднімаецца і стаіць ужо вышэй паверхні мора. Масы лавіцы, якую выкідае цяпер вулькан, у прыбережнай аколіцы дасягаюць да вышыні 130 мэтраў над паверхняю мора.

Апарат, які запісвае размову па тэлефону.

Швэдзкі вынаходца Лярсон збудаваў апарат, які сам-сабою (аўтаматычна) запісвае тэлефанаграмы і можа паўтараць усе размовы, што перадаваліся па тэлефону ў адсутнасьці абанэнта. Вярнуўшыся да апарату, абанэнт, націснуўшы кнопку і ўзяўшы трубку, можа пачуць усе тыя размовы, якія вяліся ў часе яго адсутнасьці.

Забастоўкі.

На чугункавых варстатах у м. Лілюч (Індыя) выбухла вялікая забастоўка работнікаў з-за эканамічных прычынаў. Бастуе каля 10 тысячаў работнікаў.

У Швэцыі забаставалі гарнякі трох вялікіх горных акругаў. У шахтах пануе поўная цішыня.

У Нямеччыне 24 студзеня аб'яўлена забастоўка 50.000 работнікаў мэталёвае прамысловасьці.

РОЗНЫЯ ВЕСТКІ.

— 25 студзеня парыская паліцыя арыштавала і заключыла ў вастрог вядомага камуністычнага пасла Марці.

— Матросы Злуч. Штатаў захапілі галоўную кватэру павадыра нікарагуанскіх паўстанцаў, гэн. Сандзіно. Кватэра знаходзілася на гары і была збамбардавана амэрыканскімі самалётамі 16 студзеня.

— Некаторыя французскія газэты падалі вестку, быццам, за межы Францыі высланы князь Юсупаў, вядомы забойца Распуціна.

— Рымскі Папа нядаўна атрымаў ад ураду СССР з Масквы прысуд на кару сьмерці.

Гэты, вельмі строгі прысуд, паводле матываў „савецкіх судзьдзяў", вынесены за тое, што Папа падтрымлівае шляхам фінансаваньня проці-бальшавіцкі рух.

— На капальні Ляс-Колёндрынас (Калюмбія) вынікам абвалу ў шхце засыпана зямлёю болей 100 гарнякоў.

— З Нью-Ёрка паведамляюць, што ў некалькіх местах Мэксыканскае рэспублікі выбухлі аружныя паўстаньні. Урад выслаў сільныя вайсковыя атрады ў горы, дзе хаваюцца паўстанцы.

— 19 студзеня сербская каралева парадзіла сына. Па поваду гэтай „радаснай падзеі", Белградзкая крэпасьць дала 101 стрэл з гарматаў.

— Паміж ангельскім і галяндзкім урадамі вынік спор за выспы на Паўдзённым Ледавітым акіяне. Галяндзкі ўрад цьвердзіць, што на гэтых выспах яе экспэдыцыя першаю паставіла галяндзкі сьцяг. Ангельскі-ж ўрад гэтага ня прызнае і на картах адзначае гэтыя выспы, як сваю ўласнасьць.

— Францускі парлямант прыняў новы ваенны закон, згодна якога лік навабранцаў павялічваецца да 106.000 (было 60.000). Прызыўны ўзрост устанаўліваецца ў 21 год (было 22 гады). Ваенная служба скарочваецца да 1 году. Закон гэты, аднака, уваходзіць у сілу толькі ў 1930 годзе.

— У Вэнгрыі выкрыта камуністычная арганізацыя з цэнтрам у Будапэшце. Арыштавана 22 чалавекі ў самай сталіцы, але арышты ідуць і ў 17 правінцыяльных местах.

— За апошнія два тыдні ў ССРР арыштавана каля 500 „спэкулянтаў" хлебам.

— Эгіпецкаму габінэту Сарват-Пашы нацыяналісты выразілі недавер за заключэньне дагавору з Англіяй. Габінэт пашоў у адстаўку.

— Распараджэньнем работніцка-сялянскай інспэкцыі ў Іркуцкай губэрніі (Сібір), аддаюцца пад суд 25.000 сялянаў за адмову плаціць падаткі і налогі.

„Спосабы“ задаваленьня справядлівасьці ў Кітайшчыне.

Заядлая братабойчая барацьба, якая шалее на абшарах вялікае Кітайшчыны, прыкавала да сябе ўвагу ўсяго сьвету. Сьвет ня столькі ўжо цікавіцца палітычнымі падкладамі гэнае кашмарнае барацьбы, скалькі праявамі яе жорскасьці, крывіжорчасьці, яе нячутаю дзікасьцю, барбарствам, у якіх тонуць людзі Далёкага Ўсходу... Тэлеграмы, пісьмы, справаздачы перапоўняны весткамі аб масавых сьмяротных экзэкуцыях, прысудах, якія штодзённа даконваюцца пераможцамі на плошчах захопленых кітайскіх местаў.

Публічная сьмерць, выпаўненьне сьмяротнага прысуду ўваччу тысячнае таўпы, ёсьц найстарэйшым і вельмі жорскім звычаем у Кітайшчыне. Мэтаю гэтакае дзікае кары, як думаюць кансэрватыўныя кітайскія правадаўцы, а нават калісь-ці гэтак думалі і хрысьціянскія ёсьць запужаньне, перасьцярога для другіх.

Выходзіць-жа наадварот.

Глядзеьнне на чужыя мукі прывучае людзей да маральнае тупасьці, да тупасьці сумленьня. У душу, прывыкшую да крыві ўсяляецца жаданьне гэнае крыві, жаданьне патворства і аддатку. Як сярэдняевечыя часы, якія ведалі самыя страшныя мучэньні і тартуры людзей, былі часамі найпатварнейшых праступкаў, так і Кітай, ад веку глядзеўшы на штодзённае зьніштажэньне людзей караю сьмерці, сяння залíты чалавечаю крывёю.

Праўда, сярэднявечыя часы ведалі некалькі спосабаў зьніштажаць людзей сьмерцьцю, поўнай нявымоўных мукаў— але гэна адышло на старонкі гісторыі аб жорскасьці і барбарстве хрысьціянскіх народаў. Кітайскае-ж крымінальнае права па цяперашні час мае і выконвае тры роды сьмерці ў імя... справедлівасьці.

Самым страшным і мучыцельным родам сьмерці для задаваленьня справядлівасьці ёсьць „Лінч-тшы“ або „пасечаны на тысячу кускоў“. Гэны спосаб прытарноўваецца за забойства бацькоў, мужа, або за здраду бацькаўшчыны-дзяржавы. Страшная гэта сьмерць і мучыцельная, бо кат, выконваючы прысуд па спосабу „Лінч-тшы“, абавязаны правам пад страхам адказнасьці, павінен прадаўжаць мукі асуджанага. Кат абавязаны паступова, па чарзе, адцінаць нос, вушы, пальцы на руках і нагах, часьці рук і ног і, толькі ў канцы, павінен пікаю прабіць грудзі і пракалоць сэрца... У запраўднасьці гэны спосаб рэдка калі выконваецца згодна з інструкцыямі. У большасьці выпадкаў, асуджаны на сьмець праз „Лінч-тшы“ мае магчымасьць адурыцца опіем, або... кат бывае перакуплены бацькамі, ці сваякамі на тое, каб насамперш даконвалася заколка, а ўсе іншыя мукі праводзіліся-б на трупе асуджанага.

Наступным родам сьмерці дзеля задаволеньня Справядлівасьці ёсьць „тшон“. Гэта—звычайны спосаб сьцяцьця мячом галавы. Тасуецца ён да кары за звычайнае забойства, або за кражу ўрадавых пячацяў. Здаецца, што ў гэтым „тшоне“ мучыцельнага, — адсек галаву і канец. Але, не. І тутака бацькі і сваякі асуджанага стараюцца перакупіць ката, стараюцца скланіць яго да „паблажлівасьці“. Яшчэ ў той час, калі асуджаны стаіць на каленях з завязанымі назад рукамі і чакае сьмяротнага чосу мячом, ідуць шопаты ката з бацькамі, або сваякамі. Гэта таргоўля за драбніцу, якая для асуджанага ня мае ніякага значэньня. Гэта таргоўля за тое, каб галава ня была адсечана зусім, а каб яна трымалася цела хоць бы скрайчыкам скуры. Трэба ведаць да гэтага, рэлігійны звычай кітайцаў цьвердзіць, што цела без галавы ня можа прайсьці ўсіх ступеняў і адменаў пасьмертнае вандроўкі душ. Вось за што ідзе таргоўля і шопаты...

Трэці род сьмяротнае казьні „Чыан“ — павешаньне, кітайцы лічаць вялікаю ласкаю Справядлівасьці. Аднакжа гэта не павешаньне ў нашым сэнсе, а простае ўдушэньне асуджанага. Для „Чыану“ асуджанага замыкаюць у драўляную скрынку, з якое толькі выходзіць галава, акручваюць шнурамі шыю і... душаць, цягнучы за канцы шнуроў. „Чыан“ прысуджваецца за фальшаваньне грошай, за абразу бацькоў славамі і непашану цёшчы.

Вось якія акрутнасьці, якія тонкасьці тасуюць людзі, каб перарваць адзінае, марнае, слабае жыцьцё чалавека. І ўсё гэта ў імя Справядлівасьці, каторай ня можа знайсьці і даць ніякая ўлада, ніякае права і закон, а каторая істнуе ў сэрцы праўдзівага чалавека, і выяўляцца яго сумленьнем.

Нявольніцтва у XX веку.

Здавалася, што на сьвеце няма ўжо нявольнікаў, не нявольнікаў эканамічнага, палітычнага, ці ідэолёгічнага ладу, а фізічных нявольнікаў, якіх можна прадаваць і купляць, як звычайную рэч, як быдла... Здавалася, што на ўсім сьвеце людзі розных колераў сваей скуры вольныя, вольны выбіраць сабе род заняткаў, вольны пераходзіць з месца на месца, з аднае службы на другую... Але, усё гэта здавалася.

Нядаўна невялікая афрыканская дзяржава Сьера-Леонэ, якая ёсьць пад ангельскім пратэктаратам (апекаю) абвесьціла, што ад 1 студня г.г. касуецца стан нявольніцтва 215 тычячаў грамадзян.

Гэны факт насоўвае пытаньне, ці істнуе яшчэ дзе нявольніцтва, ці ёсьць яшчэ другія дзяржавы, якія ахоўваюць установу нявольніцтва? Можа вызваленьне нявольнікаў у Сьера-Леоне — апошняя падзея ў гісторыі фізычнага паняволеньня чалавека чалавекам, распачатая амаль ад стварэньня сьвету?

На гэныя пытаньні за адказам далёка іісьці ня трэба. Досыць толькі ўспомніць дзеяльнасьць Лігі Нацыяў за апошнія 4—5 гадоў.

Дык, вось. У 1923 годзе, у Лігу Нацыяў была прынята афрыканская дзяржава Абісынія, каторая перад прыняцьцем у Лігу дакляравала зьніштожыць у сябе ўстанову нявольніцтва... Але гэтае дакляраваньне да гэнага часу, асталося ня споўненым. У Абісыніі да гэнага часу ня толькі ў прыватных дамох, але і ў маёнтках і на пасьвішчах істнуюць нявольнікі. Да гэнага часу абісынскіх дзевак прадаюць як нявольніц у Судан. Трэба азначыць, што Абісынія хрысьціянская дзяржава...

У 1926 годзе ў Жэнэве была падпісана канвэнцыя (дагавор), якая зьніштажала ня толькі нявольніцтва, як прадажу-куплю людзей, але і ўсякую залежнасьць аднаго жывога чалавека ад другога, якая мела характар прыгоншчыны ў працы.

Ня гледзячы на гэнае, істнуе шмат краёў, народная гаспадарка каторых вядзецца шляхам прыгону, паншчыны, як гэта было і ў нас, на Беларусі да нядаўнага часу, аб якім яшчэ ня сьцерлася памяць у людзей.

Законам 13 траўня 1888 г. нявольніцтва было скасавана ў Бразыліі, але і да гэнага часу на гумілястыкавых расрацоўках істнуюць прыгонныя працы. Праўда, прыгон гэны практыкуецца толькі да чырвонаскурых індзейцаў. Апрача Бразылі прыгон, практычны нават, прадаўжае істнаваць і на востравах паўдзённае часткі Вялікага акіяну, якія знаходзяцца ва ўладаньні „высока-культурных“ заходня-эўрапэйскіх дзяржаваў.

Ды і ў азіяцкіх краёх таксама істнуе фактычнае нявольніцтва, якое прыкрыта ўстановаю „кулі“.

Усё гэнае паказывае нам, што нявольніцтва істнуе, што яно ня зьніштожана, але аб ім ніхто не ўспамінае, бо як-жа ўспамінаць, калі тыя краіны, дзе яно істнуе, захоплены, ці знаходзяцца пад уплывам „культурных народаў Заходняе Эўропы“. Як імкнуцца гэным „культурнікам“ для зьніштажэньня нявольніцтва, калі яно дае вялікія даходы буржуазіі і капіталістым „культурных народаў“.

Да ведама сялянаў.

Сындыкаты, гурткі земляробаў і прыватныя ўласьнікі зямлі ўжо пачынаюць рыхтавацца да веснавых пасеваў і пачынаюць купляць рожныя штучныя ўдабрэньні. Дзеля гэтага важна ведаць істнуючыя цэны на гэтыя вытвары.

Дык вось:

Каініт—305 зл. 28 гр. за 10-тонавы вагон (тона—61 пуд).

Суперфасфат мінэральны 16—18%— 86 гр. за кілёграм.

Суперфасфат касьцяны — 96 гр. за кілёграм.

Азатняк моланы (мука) 15—24% — 1 зл. 85 гр. за кілёграм чыстага азоту.

Азатняк зярністы—2 зл. 5 гр. за кілёграм чыстага азоту.

Сярчая амону 20%—43 зл. за 100 кілёграмаў.

Азатан амону—110 зл. за 100 кіл.

Чылійская салетра—12 штэрлінгаў (522 зл. за тону).

Паленая і моланая вапна для ўдабрэньняў—400 зл. за 10.000 кілёграмаў.

Гэта цэны пры ладаваньні цэлых вагонаў, цэны гуртовыя. У дробнай-жа прадажы, зразумела, цэны трохі будуць вышэйшыя.

НАВІНЫ.

— Справа „Грамады“. Судовая справа „Грамады“ мае распачацца 23 лютага. Пры аткрытых, ці пры закрытых дзьвярох яна будзе разглядацца, яшчэ ня ведама.

— Справа д-ра Туронка. 26 г. студзеня, Віленскі Апэляцыйны суд разглядаў справу д-ра Туронка, які Акружным судом быў асуджаны на 3 месяцы арышту за „праступкі“, будучы рэдактарам „Крыніцы“.

Апэляцыйны суд пастанову Акружнага суду зацьвердзіў, але-ж выканаьньне асуду палічыў умоўным на 5 гадоў.

— Новы талент Мамонькі. Сяньня, ў нядзелю 29 г. студзеня, вядомы гарэлка-палітык, эсэр Мамонька, маніцца прачытаць лекцыю аб жыцьці Беларусі ад 1917 г. да апошніх часоў. За ўход на лекцыю будуць плаціць, як чыя ласка. Вось што — ня жартачкі!... Мамонька — лектар!...

Бадай, што гэтак прачытае Мамонька лекцыю, як сказаў прамову на шапеляўскім зьездзе — ніхто нічога не зразумеў.

— Спадкаберца нашоўся. Гэтымі днямі Умястоўскі звольніў ад працы ў сваей экспазытуры некалькі працоўнікаў, быццам дзеля таго, што гаспадары спынілі авансы. У сувязі з гэтым, ходзяць станоўчыя чуткі, што Умястоўскі сваю крамку касуе.

Прычыны гэтай ліквідацыі, ёсьць поўнае палітычнае банкруцтва і адсутнасьць папулярнасьці Ўмястоўскага сярод Беларускага Народу.

Месца Умястоўскага заняў „наўчоны спадар“ Янка Станкевіч, якога ўжо падтрымалі маральна і матэрыяльна „маладыя супрацоўнікі“ польскага „Кур'ера Віленскага“.

У сувязі з гэтым Янка Станкевіч выступіў на прадвыбарную працу і імкнецца тымчасам апанаваць лідзкі выбарны вокруг і ў першую чаргу Ашмянскі павет. Ёсьць чуткі, што Янка Станкевіч, апошнімі часамі, перад выбарамі, далучыць сваю акцыю да сьпіску № 1, кандыдатамі якога зьяўляюцца вядомы буйны абшарнік князь Радзівіл і яму падобныя.

— Як „працуе“ Паўлюкевіч. Як ужо ведама, дык Паўлюкевіч мае грайку, якою зарабляе грошы на палітычнае чмутарства. Каб абслужыць тую „грайку“, многа трэба працоўнікаў.

І вось, што робіць Паўлюкевіч з тымі, хто пападае да яго на службу. Пратрымаўшы ў Вільні два тыдні, кожнаму свайму супрацоўніку (не выключаючы нават і дзяўчын) Паўлюкевіч ставіць, як абавязак залажыць, на правінцыі гурток сваей дурное „Прасьветы“, лічачы, што цераз пасярэдніцтва „Прасьветы“, яму лёгка ўдасца ўцягнуць сабе ў партыю сяброў.

Але-ж характэрна тут тое, што супрацоўнікі, паехаўшы на правінцыю, ніякае паўлюкевічаўскае працы не распачынаюць, бо лічаць яе шкоднаю ды немагчымаю.

— Спэкталь – вечарына. У вёсцы Шаўляны, Браслаўскага пав., Шаўлянская Беларуская школа Б. І. Г. і К. адыграе ў дню 19-га лютага г. г. п'есу „Жанімства па радыё“, адсьпявае ў роднае мове „Край наш бедны“. Іграць будуць вучні гэтае школы. Пасьля прадстаўленьня, скокі да 4 гад. раніцы. Дазвол атрыманы.

Гаспадарскі аддзел.

Соль для скаціны.

Кожны гаспадар ведае, што жывёла любіць пасолены корм. Але далёка ня ўсе ведаюць, якое значэньне соль мае ў гадоўлі скаціны. Соль трэба даваць у корм жывёле, але рабіць гэта трэба ўмела. Практыка лепшых гаспадароў і вучоных даказала, што дача скаціне солі, ня толькі карысна, але і патрэбна.

Праўда, соль ёсьць і ў тых кормах, якімі жывіцца скаціна, ёсьць яна ў сене, мякіне, але яе там вельмі мала, а ў саломе, можна лічыць, што яе зусім няма.

Ад солі скаціна лягчэйператраўлівае корм, будзе здаравейшай, весялейшай, больш трывалай у рабоце, а дойныя каровы дадуць больш малака. Гэта бывае тады, калі скаціне даваць солі столькі, сколькі ёй трэба. Калі-ж даваць солі замнога, дык тады скаціна цераз меру п'е і часам ад гэтага хварэе, ці худзее. Даюць соль скаціне розна: часам ёю пасыпаюць корм, абрызганы перад гэтым вадой, часам разводзяць соль у вадзе і ўжо гэтай вадой абрызгваюць корм, а часам кускі каменнай солі кладуць каля жолубаў, ці падвешваюць яе і скаціна ліжа соль тады, калі жывёле солі зажадаецца. Гэты апошні спосаб бадай, што найлепшы, толькі трэба цільнаваць, каб жывёла не адгрызала па цэлых кусках, што можа зашкодзіць.

Калі соль даюць скаціне разам з кормам, дык трэба меркаваць, каб на буйную жывёлу выхадзіла каля 1 лоту на галаву ў дзень, а дробным — $1/4$ лота.

Маладняку добра яшчэ класьці ў жолуб, апрача солі і кускі крэйды, каб ляпеў расьлі і крапчэлі косьці. Цяпер раюць даваць у корм, а перадусім адкармліваемым жывёлам, тоўчаныя вугалі з дрэва.

К.

Затрыманьне мочы ў коняў.

Хвароба гэта здараецца часьцей у коняў, як у кабыл. Хворы конь неспакойны, трапечацца, аглядваецца на жывот, іншым разам качаецца, надымаецца, каб адліць мочу. Затрыманьне мочы найчасьцей здараецца ад таго, што конь перазябне, ад чаго шыйка мачавога пузыра сьціскаецца, бывае і ад таго, што конь доўга і шпарка бяжыць проці ветру, ды яшчэ часам ад таго, што ў шыйку пузыра ўваходзяць асобныя мачавыя каменчыкі. Лячыць трэба гэтак: паставіўшы каня на сухой падсьцілцы ў цёплай, шырокай праварыне, націраць жывот і ногі тарпатынай, вехцямі саломы, пакуль добра не разагрэецца. Калі не паможа, дык даць „леватыву“ з летняй напаранай румянкі. Напарыць з $1^1/_2$, або з 2 фунты. З брыклівым канём трымаць галаву ў верх і падняць пярэднюю нагу.

Калі гэта ўсё не паможа і конь яшчэ неспакойны, зараз зьезьдзіць да аптэкі, узяць „катэтэр“. „Катэтэр“—гэта такая доўгая трубачка, на адным канцы проста адцятая, на другім мае гладзенькі касьцяны кончык. Цэлы „катэтэр“ трэба намазаць алівай, або, калі няма, то хоць нясоленым маслам, і гэтым касьцяным канцом усоўваць каню ў сярэдзіну, пакуль ня дойдзе да пузыра. Толькі рабіць гэта трэба асьцярожна, каб не скалечыць чаго ў сярэдзіне. У вялікага каня блізка ўвесь „катэтэр“ охаваецца, у меншага будзе выставаць на якія $1^1/_2$ пядзі. Пачакаўшы крышку, конь мочу адалье. „Катэтэр“ у аптэцы будзе каштаваць 10—15 злотых, але аптакар пазычыць на раз за якіх 2 злоты. Іншым разам, калі конь ня надта цяжка хворы, памагае паставіць яго на авечым гнаю, але найлепш адразу добра лячыць, бо гэта хвароба небясьпечна.

Пісьмо ў Рэдакцыю.

Паважаны Грамадзянін Рэдактар!

У вапошнія часы некатарыя беларускія газэты зноў парушылі справу аб Міткевічу і беларускім прытулку ў Горадні.

Лічу сваім абавязкам, як старшыня Рэвізыйнай Камісіі Беларускага Т-ва Дабрачыннасьці, падаць да агульнага ведама аб тым, як гэтая справа была аканчальна зьліквідавана ў той сваей частцы, каторая найболш цікавіла Т-ва гэта знача, старана грашовая.

Як ведама, Міткевіч за гэтую справу быў пасаджаны ў Горадзенскі вастрог, адкуль выпушчаны пад каўцыю. На энэргічную прапазыку сьледаваццеля, Міткевіч увайшоў у кантакт з К-там Т-ва і запрапанаваў зьвярнуць Т-ву частку той сумы, каторую ён па неасьцярожнасьці забраў. Камітэт Т-ва на сваім паседжаньні з дн. 4—ІІ 26 г., быў таго пагляду, што Т-ву ня будзе ніякае карысьці з таго, што Міткевіч будзе сядзець у вастрозе, а грошаў не заплаціць. І з сваей стараны запытаў, колькі Міткевіч можа заплаціць. Пагадзіліся на (600 зл.) шэсьцьсот зл., акурат—палова той сумы, якая лічылася за Міткевічам. Як толькі Міткевіч гэтую суму заплаціў, Камітэт паведаміў сьледавацеля, што цывільны спозыск проціў Міткевіча спыняе. У далейшым справаю Міткевіча К-тэт Т-ва ня цікавіўся і якім спосабам Міткевіч акончыў рэштку справы — ня ведаю.

Абавязкам грамадзяніна лічу сказаць, што, наколькі ведама, пасьля арышту Баранава Гародзенскі староста аддаў беларускі прытулак Міткевічу.

Старшыня Рэвізыйнае Камісіі Беларускага Т-ва Дабрачынасьці ў Гародні.

15—І 28.

П. Белевіч.

ВЕСТКІ З КРАЮ.

Аб настроях у Вялейскім павеце.

Сяляне-Беларусы ў Вялейскім пав. прыхільна адносяцца да Беларускага Аб'яднаньня Блёку Нацыянальных Меншасьцяў, пільна і ўважна цікавяцца яго праграмаю. Успамінаюць мінулую выбарную кампанію і шкадуюць, што тады многія не разумелі яе і аддалі, на шкоду сабе, галасы „Вызваленцам" і інш. польскім партыям. Адносна б. „Грамады" пануе той пагляд, што яна толькі абаламуціла вёску і зьбіла сялян з панталыку. „Не, кажуць, б. Грамада толькі прадала самых сьмелых вясковых барацьбітоў, а нічагусенькі нам не дала і ня дасьць, бо яднаецца з польскімі партыямі і іншымі шкоднікамі Беларускага Адраджэнскага руху. Ды і хто, кажуць болей сьведамыя сяляне, не палюе на Беларуса, прыкрываючыся клічкаю б. Грамады: і Вызваленцы, і Пэпээсаўцы лявіцы, і вуніяцкія папы, і Паўлюкевічы, і Умястоўскія... Усе яны клапоцяцца толькі аб тым, каб разьбіць ды аслабіць Беларусаў. Толькі адзін б. пас. Сабалеўскі пашоў у Блёк Беларускага Аб'яднаньня, а за ім бяднейшыя сяляне з б. грамадоўцаў, каб умацаваць Беларусаў, а не разьбіваць іх на часткі. Ведама кожнаму, што ў аб'яднаньні сіла!" Самай цікавай і найбольш зразумелай для сялян зьяўляецца газэта „Сялянская Ніва", якую вельмі ахвотна чытаюць. Агітацыя паўлюкевічаўскіх агентаў зусім ня мае пасьпеху. Здарылася бачыць, як адзін з такіх агентаў хацеў паагітаваць у вёсцы, дык яму як пачалі сяляне адчытываць, што гэны агент, пацярабіўшы пяцярнёй за вухам, прамовіў: „Не, мусіць, майму панку Паўлючку, не здабыць у мужыка ня толькі галасоў, але і пашаны", пасьпешна націснуў шапку і ўцёк з хаты. Ня маюць таксама пасьпеху ў вёсцы і агенты гр. Станкевіча і „Русскаго Народнаго Об'единенія", якія заклікаюць усіх быўшых урадоўцаў і спэцыялістых падаваць ураду просьбы на атрыманьне пасадаў. „Падаваць просьбы, кажуць яны, трэба да пачатку „марца" (гэта знача, перад галасаваньнем у Сойм і Сэнат), бо хто пазьней падасьць, таму ўжо ня будзе пасады..." Пасярод мяшчан, па мястэчках і ў м. Вялейцы, патроху рухаюцца быўшыя павадыры б. Грамады і яе супольнікі, Паўлюкевічаўцы, „Русское Народное Об'единеніе", польскія асаднікі—рольнікі дробныя, але для вёскі яны ўсе чужыя. Праваслаўнае духавенства прыхільна да „Р. Н. О.", якое не прызнае Беларусаў за нацыю, думаючы, што беларускі селянін ізноў ахвотна пойдзе пад царскі бізун. Частка каталіцкіх ксяндзоў лічаць хлопа (селяніна) за панскага і ксяндзоўскага нявольніка, ня здольнага да барацьбы і самасьведамасьці, і цягнуць яго галасаваць за чыста польскія партыі, а найбольш за польскіх кадэтаў; ёсьць і такія ксяндзы, што „хлопа" пачытаюць за чалавека і загадкова радзяць селяніну галасаваць за сваю сялянскую партыю. Але-ж сяляне лягчэй за ўсё разумеюць толькі ідэю Беларускага Аб'яднаньня Блёку Нацыянальных Меншасьцяў і ўсе будуць галасаваць за ягоны сьпісак № 18. Ён.

Аб гастролях Паўлюкевіча і яго тэатру ў Вялейцы.

14 студня г. г. у Вялейцы, у „Доме Людовым" Паўлюкевічаўскія артысты ставілі „Паўлінку". Але, у запраўднасьці вышла не „Паўлінка", а толькі пародыя яе!

Артысты сваіх роляў зусім ня ведалі, так што суфлёр быў чуцён нават на задніх радох; ігралі ня сьмела, бяз ніякага артыстычнага мастацтва, на сцэне тоўхалі адзін другога і г. д. Толькі роля самой „Паўлінкі„ вышла добра, шкада, што артыстка, бязумоўна маючы артыстычны талент, папала ня туды. Добра правяла сваю ролю і матка „Паўлінкі".

Грым зусім не адпаведны характару роляў: заместа сялян, на сцэне тоўхаліся нейкія меставыя стрыкулісты, ці купчыкі.

З глядзельнікаў на спэктаклі найбольш было жанчын і дзяцей. Нават Палякі, якія ахвотна наведываюць беларускія канцэрты ў Вялейцы, зусім ня прышлі на спэктакль (бо-ж, як іосьці паном туды, дзе сядзіць іх „pachołek"?).

Так і было. На самым першым месцы сядзеў сам Паўлюкевіч з важна адкінутаю назад галавою. Поруч з ім — Вернікоўскі са сваім... носам, па якому ўсе прысутныя дагадываліся аб прозьвішчы яго ўласьніка...

Спэктакль быў пастаўлены гуртком „Прасьветы" у „часьць" высокага гасьця... Паўлюкевіча, які разам з рэдактарам Вернікоўскім прыежджаў у Вялейку з агітацыйнымі мэтамі.

Вернікоўскі нават заходзіў у беларускую кнігарню і... пробаваў агітаваць. Але, быўшыя ў гэты час у кнігарні сяляне, такога далі яму пытлю, што, выходзячы сказаў, што ён заявіць уладам і брахунам „влетит за это".

Уся агітацыя гэтых гастралёраў акончылася толькі пробаю раздаваньня „Беларускага Слова", але-ж сяляне толькі махалі рукою, калі ім прапанавалі гэтае паскуднае слова...

Прыкра бачыць, як у прадвыбарны час свабодна разгульвае са сваім „тэатрам" Паўлюкевіч, а выступленьні праўдзівага Беларускага Народнага Тэатру, з-за немагчымых вымаганьняў адміністрацыі, спынены. N.

Вёска Рабунь.

(Вялейскі павет).

Самотна стаіць наша вёска на гурбку, з якога, як праз шчолку, відаць некалькі далёкіх вёсак за Вяльлёю. Самотна стаіць яна паміж лясоў, балот і пяскоў, далёкая ад сьвету і людзей.

Сумны від яе. Сумныя і яе жыхары. Ня весела і ня сьмела пазіраюць яны на Божы сьвет і ўсё чагось-ці баяцца.

Праўда, напужала нас быўшая Грамада. „Павадыры" нашае вёскі, якія былі пры Грамадзе, цяпер ня толькі самі пужаюцца, але пужаюць і другіх. Бедныя гэтыя павадыры! Самі нічога ня ведаюць, не разумеюць, як сьляпыя, вялі і вядуць кудысь-ці нас усіх рабунцоў, так-жа, як сьляпых. А ведама, што станецца, калі сьляпы сьляпога павядзе! Вось пры такіх варунках і лёгка карыстацца ўсім шкоднікам нашага роднага, Беларускага. Вось надыходзяць выбары ў Сойм і Сэнат і мы, як сьляпыя, напэўна аддалі-б свае галасы нашым шкоднікам і шкоднікам нашай Бацькаўшчыны — Беларусі; аддалі-б тым, хто не ўзмацняе нашы беларускія справы, а разьбівае нашу Бацькаўшчыну на кусочкі, каб лягчэй было яе бянтэжыць і нішчыць нашым ворагам! Сумна гэта і страшна, страшна за нашу будучыню!

Але-ж, браточкі, ня сумуйце і ня пужайцеся. Помніце, што ў „аб'яднаньні моц". Пойдзем сьмела і адважна за тымі, хто аб'ядна е нас! Пойдзем за Беларусамі, якія жадаюць нам радасьці і волі, якія гарою стаяць за нашу сумную Бацькаўшчыну.

Досыць-жа нам, браточкі, спаць! Вунь суседзі ўжо варушацца, будуюць аб'ядналыя выбарныя камітэты. Давайце-ж і мы пачнём рабіць тое-самае! Не палохайцеся працы, яна — наш збаўца. Досыць нам жыць у цемры пад нейкім пужалам. Да працы, браты, рабуньцы! Да працы, пад сьцягам Белар. А'бяд. Выб. К-ту блёку нац. меншасьцяў!

Селянін.

Аб вачавіднай ілжы.

(в. Жэрсьцьянка, Дзісьненскага пав.).

У газэціне „Беларускі Дзень" Умястоўскага зьявілася карэспандэнцыя Аўгэня Кадушкевіча, жыхара в. Слабодка. У тэй мазьні ён набраўся толькі адвагі, што проста падаў, як праўду, самую вачавідную ілжу. Ён піша, што сяляне вельмі зацікаўлены „Беларускім Днём", асабліва яго партыяй, якая вядзе да новага шлюбу беларускага Ягайлы з польскаю Ядвігаю і да адраджэньня тэй вуніі, якая некалі была створана польскімі панамі і беларускімі баярамі.

Няхай-жа будзе на яго голас нашых некалькі. Мы сьцьверджаем, што разумеем справу добра і дзеля гэтага самага пагдядаем з агідаю на агідную і здрадніцкую працу Умястоўскага, які зьневажае сваёю подлаю працаю дарагую нам Беларусь.

Ніхто Умястоўскім ня цікавіцца, акрамя самога Кадушкевіча ды Тарыкава. Дый нават і гэтыя цікавыя, маюць імпэт не да Умястоўскага партыі, а да грошай. якія яны патроху здабываюць.

Усіх агентаў з пад фірмы Умястоўскага сяляне гоняць вон...

Няхай жыве Беларускае Выбарнае Аб'яднаньне Блёку Нацыянальных Меншасьцяў, бо гэты блёк, гэта саюз пакрыўджаных, якія становяцца супольна адзіным фронтам, каб бараніць свае правы і нядацца на крыўды!

Жэрсьцьнякі.

Як працуе ў Горадзенскім павеце „Партыя Хлопска".

Ад самага пачатку сёлетняй выбарнай кампаніі, польская „Хлопска Партыя" старанна вядзе працу на Горадзеншчыне, але-ж цяпер ня 1922 г. і сяляне-Беларусы ўжо ня тыя; усюды гоняць ад сябе гэтых няпрошаных паноў. Так, напрыклад: У сьнежні, у в. Сухмезях, Горніцкай воласьці, гэтая партыя зрабіла мітынг. Вынік быў такі, што панок, выступаўшы на мітынгу, ледзьве ўцёк. У вёсцы Зарубічы „аратар" ад гэтае партыі гаварыў доўга, (ведама папольску), і здавалася, што ўсё будзе добра; прыйшло ўжо да таго, каб падпісаць пратакол, знайшоўся нехта адзін, які нават і падпісаў. Раптам падымаецца селянін і пытае ў „арателя": чаго ён сюды прыехаў, дзе ён быў увесь час ад 22 да 28 г., чаго ён тут на беларускай вёсцы хоча...

Бедны панок звожыўся і са славамі: „panie sołtysie, pójdziemy, ja przenocuję u pana" зьнік з хаты.

А ў м. Крынках гэтыя „любіцелі мутнай вадзіцы" натрапілі такі на сваіх. Толькі што дакладчык ад партыі хацеў выступіць з прамоваю, як зьявіліся бабы, належачыя да нейкай касьцельнай арганізацыі, і патрабавалі, каб дакладчык зараз-жа кінуў свой мітынг. Калі апошні ўпёрся, дык быў літаральна аплёваны бабамі і... ратаваўся наўцёк.

Вось спробы выбарнае працы чужой партыі сярод беларускага сялянства. Сымпатыі нашага сялянства—Блёк Нацыянальных Меншасьцяў і пад гэтым сьцягам Горадзеншчына пойдзе на выбары. N. N.

З жыцьця Ігуменскай парахвіі.

На царкоўнай зямлі Ігуменскай парахвіі стаіць дом. Да вайны праз некаторы час жыў у ім каваль, а потым каваль яго прадаў беднаму селяніну з вёскі Кляны. Як толькі пасяліўся селянін, дык і пачаў яго тармашыць поп. Усё дамагаўся каб дом быў зьнесены з царкоўнай зямлі... У канцы канцоў селянін гэты дом здаў у арэнду быўшаму войту Германаўскай воласьці, Янку Кажану. Кажан адчыніў краму розных тавараў, а ў дабавак яшчэ таргуе гарэлкаю, так што за ½ літра моцаю ў 45° бярэ 3 зл. 50 грошаў. Але гэта нічога, што ён таргуе атрутаю. Вось бяда ў чым. Дзе толькі здарыцца вечарынка, там і Кажан з гарэлкай, прадае з-за пазухі. 1 студзеня ў вёсцы Балбекі, дзякуючы ўслузе Кажана, хлапцы напіўшыся гары, пабілі адзін аднаго, ды і лямпу і вокны раскалацілі ў дрэбезгі. Выходзіць так, шуо Кажан за гарэлку набівае сваю кішаню, а моладзь — разьбівае галовы.

Не дарма-ж Кажан прабыў войтам— паняў „культуру". Янка Зах.

Незразумелыя парадкі на пошце Палонка.

(Баранавіцкі павет).

Селянін вёскі Свіраны, Баранавіцкага павету, Янка Дзерман, сабраўся паслаць грошы аднаму вязьню ў Горадзенскі вастрог. Прышоў на пошту Палонку, дзе нейкі паштовы агент за напісаньне грашовага пераводу зажадаў 50 грошаў... Але Дзерман папрасіў бланку пераводу і напісаў сам... падае „агенту" і што-ж... Агент адмовіўся прыняць напісаны Дзерманам перавод дзеля таго, што польская літа „г" была напісана па форме „ч" і тлумачыў што перавод дрэнна напісаны...

А вось і яшчэ „парадак", Кожны, хто толькі атрымлівае беларускую газэту на пошце Палонка і прыдзе па яе сам, дык мусіць плаціць па 5 грошаў ад газэты. Калі-ж ня згодзіцца заплаціць, дык і газэты не аддаюць. Вось гэта ўжо ня што іншае, як „не маргай падчас выбараў. Я. Ж.

Ці-ж ня жарты?

(в. Сашыца, Пружанскі павет).

Ужо пісалася ў „Сялянскай Ніве", што ваколіца м. Сельца напоўнена асаднікамі. Ні прайсьці, ані праехаць... каб не сутыкнуся з імі, а сабак у іх — ну, ведама, як у асаднікаў...

Нядаўна было такое здарэньне. Дзяўчына з в. Сашыцы, Вера Гардзейчык перад Калядамі ішла ў м. Селец і па дарозе натрапіла на асадніцкія сабакі. Сабакі накінуліся на дзяўчыну і абвалілі, парвалі на ёй сьвятачнае убраньне, пакалечылі так, што бедная дзяўчына ляжала на дарозе бяз прытомнасьці... А з боку стаялі асаднікі ды... насьмехаліся... што далей будзе. Праўда, што было-б, няведама... толькі ішоў нейкі селянін ды ўратаваў дзяўчыну. Прышоўшы да памяці, дзяўчына заявіла на пастарунак, дзе, нібыта, прынялі ўчасьце і абяцалі ўсё „залатвіць"... Але покі „залатвяць", дык дзяўчына ўжо прахварэла тыдзень і няведама, чым яшчэ кончыцца гэтая хвароба?

Калі селянін мае сабаку з ката, дык трымае яго на ланцугу; асаднікі-ж — пускаюць сваіх сабак на дарогі калечыць „хамаў". Сербак.

Спэктакль на вёсцы.

(в. Іванова, Несьвіскага павету).

На другі дзень праваслаўных Каляд, 15 студзеня г. г. у в. Іванова адбыўся спэктакль-вечарына. Іваноўскімі аматарамі былі адыграны дзьве п'есы: „Па рэвізіі" і „Чорт і баба". Ня гледзячы на дарагую цану за білеты, бо першае месца было на 2 зл. 50 гр., а стаяць па 1 зл., глядзельнікамі была перапоўнена ўся саля. Былі нават сяляне за 10 кілёмэтраў. Усе былі зацікаўлены, каб са сцэны пачуць роднае слова, убачыць родную штуку, паглядзець, да чаго здольна моладзь.

Абедзьве п'есы былі адыграны вельмі добра. Глядзельнікі нагарадзілі артыстаў — сялян громам воплескаў за іх шчырую і здольную працу.

Шкада, што Іваноўская моладзь ашукалася, бо замест таго, каб заснаваць сваю культурна-асьветную установу, заснавала „Kółko Młodzieży" і ўвесь чысты даход пашоў на карысьць гэтага кулка.

Не магу прайсьці моўчкі каля аднаго факту на спэктаклі.

У салі былі расклееныя лісткі з напісаным „Palić nie wolno". Калі, у часе скокаў, музыканты зарупіліся закурыць, то „prezes Kółka Młodzieży" п. Чарнабай забараніў ім. Але калі закурыў паліцыянт № 1359 з нейкаю „паннаю", дык гэты Чарнабай нават і ўвагі не зьвярнуў. А вось і другі факцік. Адзін глядзельнік сядзеў на першым месцы па праву купленага ім білета за 2 зл. 50 гр. І што-ж... Чарнабай прагнаў яго, а на яго месцы пасадзіў каманданта № 190.

Каўпак.

Беспадстаўныя закіды.

(В-ка Гулі, Пастаўскага пав.).

У № 36 „Бел. Дня" за 26.XI. была зьмешчана карэспандэнцыя аб нашай вёсцы, падпісаная „Вясковым". „Вясковы" беспадстаўна лаяў нашых сялян і заклікаў у Бел. Радыкальную Народн. Партыю. Лаянка была скіравана проціў „ачка і п'янства". Грамадзяне в-кі Гулі не маглі даведацца, хто гэта ёсьць забойчым марозам; аж... нарэшце, шыла з мяшка вылезла. 25.XII. 27 г. на Каляды прыехаў у нашу вёску вучань Віленскай гімназіі, каторы публічна прызнаўся, што гэтая ілжа была пададзена цераз яго. Цяпер-жа мы апраўдваемся ад гэтай сабачай брахні. Мы, як моладзь, так і паджылыя, ніякім „п'янствам і ачком" не займаемся, бо ў сьвяточныя дні чытаем газэты і вядзём карысныя для нас гутаркі, але ўважаем Бел. Нар. Радык. Партыю за фальшывую. У нас ёсьць на мэце свая партыя, каторая нас павядзе да сьветлай будучыні і да лепшай долі.

З пашанай, ад імя вёскі Гулі

10.I.28. Амельяновіч.

Рэдактар і выдавец А. Герасімчук.

Беларуская Друкарня ім. Фр. Скарыны—Вільня, Людвісарская 1.